

Osztrólczyk SaroltaPázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar,
Magyar Irodalomtudományi Tanszék

A mindenség ernyőjére kivetítve

60 éves az Iskola a határon

**A Pázmány Péter Katolikus Egyetem, a Kortárs folyóirat és
a Veres Pálné Gimnázium közös regénykonferenciája
2019. november 29–30.**

A konferencia ötlete 2019. május 9-én, az Ottlik-émléknapi koszorúzást követő kerekasztal-beszélgetés alkalmával merült fel először. Hernádi Mária (PPKE BTK), Korda Eszter (Veres Pálné Gimnázium), Thimár Attila (Kortárs folyóirat) és én arról beszélgettünk, hogy milyen „ürüggyel” lehetne az Ottlik-életművet kedvelő kutatók, oktatók és (ehhez mindannyian ragaszkodtunk) középiskolások között párbeszédet kezdeményezni. A dátumból adódóan az Iskola megjelenésének 60. évfordulója lett az apropó (Kelecsényi László még arra is emlékezett, hogy a regény 1959 őszén, egészen pontosan '59 novemberében jelent meg), és a regénnyel foglalkozó, novemberre kitűzött tudományos konferencia terve egy középiskolásoknak szóló projekt ötletével is kiegészült.

Az Iskola mint „hívószó” olyan hatékonyak bizonyult, hogy a konferencia két napja alatt huszonkilenc előadás hangzott el, míg a projektre – melynek keretében a diákok háromperces némafilmet forgattak az Iskola inspirációjára – több mint harminc középiskolai csapat jelentkezett.

A konferenciát a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának Mikszáth téri épületében (Sophianum) tartottuk, és külön öröm volt számunkra, hogy az Ottlik család képviselőjében Ottlik András is részt vett a rendezvényen. A tanácskozás első napját két ünnepi esemény keretezte. Péntek reggel, a konferencia nyitányaként a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Toldy Ferenc-díjának átadására került sor, amelyet idén Füzfa Balázs, az ELTE Savaria Egyetemi Központ egyetemi docense, ismert Ottlik-kutató vehetett át. Az első nap zárásaként Kelecsényi László legújabb Ottlik-könyvének (*Ideje van. Ottlik-tanszerláda*. Szombathely: Savaria UP, 2019.) bemutató beszélgetését hallgathattuk meg.

A tematikus blokkokba sorolt előadásokat élénk szakmai viták követték, melyekhez az előadókon kívül a szép számban megjelent hallgatóság is hozzászólt. Az első szekció (*I. Hang, kézjegy, kultusz*) Ottlik-kultuszhoz köthető előadásait a regény történelemszemléletével, Kőszeg város ostromának a fikció által konstruált képével, illetve a regény minduntalan elmozduló, kibillenő (nem-sztoikus) üzenetével foglalkozó olvasatok követték (*II. Város, történelem, szemlélet*). Ezek után az Iskola társas viszonyai (a gyerekszereplők közötti, az anya-gyermek és a férfi-nő kapcsolatok) kerültek a vizsgálgatás

középpontjába (*III. Társas jelenlét*). A jelenlétélményekről szóló szekcióban a szereplők jelenlétre ébredésének útjáról, a tárgyias észleleteket rögzítő leírásokról, a jelenlét- és zajélmények összefüggéseiről, valamint a testi tapasztalatok és testtechnikák regénybeli szerepéről esett szó. A *Képi és írott jelenlét* címet viselő tematikus blokk az *Iskolában* szereplő olajnyomatokkal (köztük is kiemelten *Az Emmausi tanítványokkal*), a regény magyar és idegen nyelvű kiadásainak borító-paratextusaival, a szereplők „beszédese” arcával, illetve a narráció és a cselekmény írásjeleneteivel foglalkozott. A narráció kérdéseit tárgyaló szekció előadásai az írói alaphelyzet regénybeli önleírásáról, a csend poétikai szerepéről és a valóság narratív megragadhatóságáról szóltak. Az összehasonlító nézőpontú, illetve az intertextuális kapcsolódási pontokra rámutató interpretációkat két szekción keresztül követhette figyelemmel a közönség (*VII–VIII. Párhuzamok, kapcsolódások*). Az előadók Kaffka Margit, Márai Sándor, Pilinszky János, Kertész Imre, Konrád György és Sajó László műveit vizsgálták – meggyőző módon – az *Iskola* értelmezéseivel való kölcsönhatásukban. A tanácskozás a regény előtanulmányairól, illetve a szakmai és a középiskolai recepciójáról szóló előadásokkal ért véget (*IX. Előtörténet és recepció*).

A konferenciát követő napon, a Veres Pálné Gimnáziumban tartottuk a középiskolai projekt filmszemlével egybekötött záróeseményét. Még aznap este, „hirtelenül” – ahogy Ottlik írja az *Iskolában* – megérkezett „a decemberi első hóesés”. Szép, szimbolikus lezárása volt ez a háromnapos *Iskola*-ünnepnek.

Az Iskolakultúra jelen lapszáma a konferencián elhangzott előadások közül ad közre néhányat, tisztelegve ezzel Ottlik Géza emléke és nagy hatású regénye, az *Iskola a határon* előtt.